

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ КАРДІОЛОГІЇ імені акад. М.Д. СТРАЖЕСКА»**

**СТАН ЗДОРОВ'Я НАРОДУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВІЙНИ**

(Посібник)

Київ – 2022

УДК 616.12-082

Стан здоров'я народу України в умовах війни. Рекомендований для кардіологів, ревматологів, терапевтів, організаторів охорони здоров'я та лікарів загальної практики

Під редакцією:

Коваленка Володимира Миколайовича –

директора ДУ «ННЦ «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» НАМН України, академіка НАМН України, професора, д.мед.н., заслуженого діяча науки і техніки України,

Корницького Василя Михайловича –

завідувача відділу медико-соціальних проблем кардіології, член-кор. НАМН України, д.мед.н., професора, заслуженого лікаря України, заступника директора ННЦ з науково-клінічної роботи,

Підготовлено робочою групою відділу медико-соціальних проблем кардіології:

**Манойленко Т.С., Дорохіна А.М., Ревенько І.Л.,
Беляєва Т.В., Адарічева Ж.Г.**

При підготовці посібника використані дані ВООЗ, Європейського відділення ВООЗ, ДЗ «Центр медичної статистики МОЗ України», за що висловлюємо вдячність:

в.о. директора ДЗ «Центр медичної статистики МОЗ України»
Заболотько В.М., співробітникам Сазоновій І.Д., Дудукчян І.В.,
Стешенко І.Є., Сегін Л.В., Кравчук Н.Г., Гайдар С.Г.

□ ДУ «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені акад. М.Д. Стражеска», 2022

ЗМІСТ

Перелік умовних скорочень	6
РОЗДІЛ 1. Стан здоров'я народу України	8
1.1. Неінфекційні захворювання та пандемія COVID-19 ..	8
1.2. Поєднання серцево-судинної патології з психічними розладами	15
1.2.1. Стрес-асоційована патологія серцево-судинної системи в умовах військових дій та збройних конфліктів	18
1.2.2. Стрес і хвороби серця	26
1.3. Стан здоров'я народу України за 2014–2021 роки	32
1.3.1. Тривалість життя – інтегральний показник стану суспільства	34
1.3.2. Демографічні показники в світі та Україні	39
1.4. Поширеність НІЗ у світі і пріоритетність дій у боротьбі з ними	48
1.4.1. Інсульт – провідна причина смертності в Україні	53
1.4.2. Негативний вплив НІЗ на розвиток людського потенціалу	57
Список використаних джерел	60
ДОДАТОК 1. Показники стану здоров'я населення Європи і світу	62
ДОДАТОК 2. Показники стану здоров'я населення України (2014–2020 рр.)	84

РОЗДІЛ 2. Дослідження впливу стресостійкості на розвиток і перебіг серцево-судинної та судинно-мозкової патології в умовах збройного конфлікту	119
2.1. Оцінка результатів дослідження	127
2.1.1 Дослідження кардіологічних хворих на третинному етапі	127
2.1.2. Оптимізація кардіологічної допомоги третинного рівня хворим із стрес-асоційованою коморбідною патологією	129
2.1.3. Інсульти у пацієнтів з кардіологічною патологією	133
2.1.4. Особливості психотерапевтичної допомоги у кардіології	137
2.2. Опитування за анкетами, щодо впливу стресу в залежності від вираженої стресостійкості	149
2.2.1. Дослідження шляхом анкетування № 1	149
2.2.2. Дослідження шляхом анкетування № 2	155
2.2.3. Дослідження шляхом анкетування № 3	157
2.2.4. Дослідження шляхом анкетування № 4	160
2.2.5. Підсумкові висновки по анкетуванню (анкети 1–4)	162
2.3. Висновки	164
Список використаних джерел	165
ДОДАТОК 3. Анкети 1–4	169
ДОДАТОК 4. Національна програма медико-психологічної реабілітації населення України від дистресових наслідків (психічних та постстресових порушень/розладів) війни в Україні (відновлення психічного здоров'я нації)	179
1. Склад робочої групи з розробки програми реабілітації та відновлення психічного здоров'я	179
2. Вступ	180

3. Психотравмуючі чинники	181
4. Психічні та психосоматичні порушення, безпосередньо пов'язані зі стресом	183
5. Принципи та етапи реабілітації	193
6. Опитувальник статусу посттравматичного зростання	199
7. Дослідження зв'язку між індексною травмою та групами симптомів посттравматичного стресового розладу та станом фізичного здоров'я серед осіб із посттравматичним стресовим розладом у популяційній вибірці	205
7.1. Анотація	205
7.2. Епідеміологічне обстеження військової травми та її наслідків серед населення	207
7.3. Вивчення наслідків мультидисциплінарного втручання серед жертв катувань і війни в Косово	208
7.4. Психологічні втручання при гострому стресовому розладі або ПТСР	209
7.5. Психосоматична реабілітація: оглядовий реферат	211
7.6. Психологічні наслідки гібридної війни для громадянського населення України у Слов'янську та Миколаївці	213
7.7. Психологічні втручання для лікування посттравматичного стресового розладу	214
7.8. Дослідження психологічних наслідків травми Другої світової війни	216
АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ	218

Наукове видання

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
«ІНСТИТУТ КАРДІОЛОГІЇ імені акад. М.Д. СТРАЖЕСКА»

**СТАН ЗДОРОВ'Я НАРОДУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ВІЙНИ**

(Посібник)

Підп. до друку 08.06.2022 р. Формат 60 84/16
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Таймс». Офс. друк
Фіз. друк. арк. 13,75. Ум. друк. арк. 12,79.
Обл.-вид. арк. 13,14. Зам. 0337. Тираж 500.

«СПД ФО «Коломцін В.Ю.»
03179, м. Київ, вул. Котельникова, 95
Тел./факс (044) 501-35-69

Свідоцтво про державну реєстрацію
В02 № 257914 від 09.12.2002 р.